

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра політології та державного управління

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної та методичної роботи та рекрутації,
в.п.п. проф. Гаврилюк С. В.

в.п.п. проф. Гаврилюк С. В.

49. жовтня

2016 р.

ВЛАДА І ПОЛІТИЧНА ОПОЗИЦІЯ В КРАЇНАХ ЄС

Робоча програма

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра

галузь знань 1501 «Державне управління»

спеціальність 8.15010002 «Державна служба»

Робоча програма навчальної дисципліни «Влада і політична опозиція в країнах ЄС»
для студентів галузі знань 1501 «Державне управління», спеціальності 8.15010002 «Державна служба».

02 вересня 2016 р. – 18 с.

Розробник: Бусленко В. В., к.політ. н., доцент кафедри політології та державного управління
СНУ імені Лесі Українки

Рецензент: Ситник О. І., к. політ. н., доцент, завідувач кафедри філософії, політології та права
Луцького технічного університету

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри політології та державного управління

протокол № 3 від 22 вересня 2016 р.

Завідувач кафедри Бортніков В. І.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № 1 від 03 жовтня 2016 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету

Карліна О. М.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 19.10. 2016 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	1501 «Державне управління»	Денна форма
Модулів 3	8.15010002 «Державна служба»	Вибіркова
Змістових модулів 2		Рік підготовки: 2
ІНДЗ: є		Семестр: 4
Загальна кількість годин 90		Лекції: 16 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних – 2 самостійної роботи – 3,25 індивідуальної роботи – 0,4		Практичні: 16 год.
	Магістр	Самостійна робота: 52 год.
		Індивідуальна робота: 6 год.
		Форма контролю: залік

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є узагальнення та систематизація позитивного досвіду конструктивної взаємодії між владою та політичною опозицією в країнах Європейського Союзу, визначення політичної суб'єктності політичної опозиції, проблем формування і функціонування, з'ясування її якісних та кількісних характеристик, структури, потенціалу та ресурсів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є

- аналіз моделей взаємодії між владою та опозицією як чинника впливу на формування відносин між законодавчою та виконавчою гілками влади країнах ЄС;
- дослідження інституційних механізмів встановлення діалогових форм політичної взаємодії між владою та опозицією;
- виявлення взаємозв'язку між рівнем міжпартійної конкуренції та стабільним функціонуванням владних інституцій;
- дослідження діяльності опозиції в Європейському парламенті;
- з'ясування історичних етапів формування політичної опозиції;
- розкриття теоретико-методологічні підходів до проблеми сутності політичної опозиції;
- аналіз сучасних концепцій політичної опозиції;
- з'ясування в контексті сучасних політологічних теорій проблеми інституалізації політичної опозиції;
- дослідження форм прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи;
- вияснення рівня впливу євро скептицизму на перспективи входження України до ЄС.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістра студенти повинні:

знати:

- сутність, функції та типологію політичної опозиції;
- специфіку функціонування політичної опозиції в різних країнах ЄС;
- теоретико-методологічні підходи щодо ролі компромісів у формуванні моделі взаємовідносин між владою та опозицією в країнах ЄС;
- інституційні механізми встановлення діалогових форм політичної взаємодії;
- роль міжпартійної конкуренції у функціонуванні важливих складових демократизації;
- практику, форми, методи і специфіку взаємодії влади та опозиції в країнах ЄС;
- проблеми та суперечності формування коаліційної політики партій;
- проблеми нормативного врегулювання діяльності політичної опозиції;
- роль і місце опозиції в механізмі прийняття політичних рішень в Європейському Союзі;
- причини поширення партійного євроскептицизму в країнах ЄС.

вміти:

- використовувати отримані знання для вирішення конкретних ситуацій, пов'язаних з проходженням державної служби;
- володіти навичками політико-правового аналізу взаємодії між владою та опозицією в країнах Європейського Союзу;
- враховувати пропозиції опозиції при прийнятті оптимальних управлінських рішень;
- визначити місце і роль опозиції у політичному процесі;
- виділити типи політичної опозиції;
- проаналізувати стан та перспективи розвитку української політичної опозиції;
- визначити функції політичної опозиції;
- дати політологічну характеристику провідним європейським опозиційним лідерам;
- застосовувати політологічні концепції при аналізі стану функціонування політичної опозиції в країнах ЄС.

3. Програма навчальної дисципліни**Змістовий модуль 1. Політична опозиція в країнах ЄС****Тема 1. Методологічні аспекти дослідження феномена політичної опозиції**

Аналізуються основні теоретичні підходи до розуміння «політичної опозиції». Розглядається відмінність між опозицією та меншістю. Характеризується типологія політичної опозиції.

Досліджується політична опозиція як суб'єкт політики. Подається типологія та функції політичної опозиції.

Тема 2. Основні моделі взаємодії уряду та парламентської опозиції в європейських країнах

Досліджено парламентську опозицію як чинника політичної стабільності демократичних режимів. Охарактеризовано конфліктну та консенсусну модель взаємовідносин між урядом та політичною опозицією. Визначено стратегію і тактику діяльності опозиційних партій.

Аналізується зародження та становлення опозиції в політичній практиці Великобританії. Обґрунтовано специфіку вестмінстерської моделі діяльності опозиції.

Досліджується функціонування парламентської опозиції в Німеччині. Охарактеризовано стан забезпечення прав парламентської меншості та опозиції в європейських країнах.

Тема 3. Компроміс та консенсус як форми взаємодії влади та опозиції в перехідних демократіях

Аналізуються проблеми взаємодії влади та опозиції в країнах Центрально-Східної Європи в період переходу до демократії. З'ясовано роль інституційних чинників у взаємовідносинах між владою та опозицією. Здійснено компаративний аналіз еволюції стосунків між владою і політичною опозицією в Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині на етапі демократичного переходу.

Аналізуються політичні пакти як результат компромісу між владою і опозицією в Польщі та Угорщині. Дихотомія «влада-опозиція» в Чехословаччині.

Охарактеризовано процес переходу до демократії та генезис полів міжпартійної конкуренції. Виявлені причини та наслідки репозиціонування партійних сил та уточнюється стратегія адаптації в умовах формування владних інституцій.

Узагальнено досвід європейських країн щодо створення інституту конструктивної взаємодії влади та опозиції (круглі столи). Вияснено шляхи досягнення консенсусу між урядом та опозицією.

Тема 4. Політична опозиція в ЄС: стан, потенціал та перспективи діяльності

Досліджуються політико-правові основи функціонування політичної опозиції в ЄС. Конкретизується потенціал політичної опозиції в країнах усталеної демократії. Обґрунтовується проблема «дефіциту демократії» в ЄС з точки зору незначного впливу опозиції на прийняття рішень у владних інституціях ЄС.

Тема 5. Діяльність опозиції в Європейському парламенті

Аналізуються результати останніх виборів в Європейський парламент в порівняльній ретроспективі. Досліджується коаліційна поведінка політичних груп у Європарламенті та формування опозиції. Вияснюється специфіка міжпартійних зв'язків в Європарламенті. Обґрунтовується рівень консолідованості опозиційних груп та фракцій та визначається їх роль в процесі прийняття політичних рішень.

Тема 6. Політична опозиція на національному та наднаціональному рівні: суперечності функціонування

Обґрунтовано порівняльний аналіз політичних ресурсів опозиції на національному рівні та наднаціональному рівнях (на рівні окремих держав та ЄС). Вияснено причини репозиціонування політичних сил від провладних до опозиційних на різних рівнях політичної участі.

Охарактеризовано характер міжпартійної конкуренції під час виборів до Європейського парламенту та до парламентів окремих країн.

Узагальнено програмові документи опозиційних партій на наднаціональному рівні. Здійснено порівняльний аналіз ідеологій опозиційних партій. Визначено їх місце в партійній системі окремих країн та на загальноєвропейському рівні.

Змістовий модуль 2. *Партійний євроскептицизм в країнах ЄС*

Тема 7. Євроскептицизм: поняття та природа

Здійснено наукове обґрунтування терміну «євроскептицизм». Зазначено поліаспектність його вживання. Євроскептицизм як критика економічної політики ЄС. Розглянуто євроскептицизм як протест проти будь-якої форми наднаціональних європейських інститутів. Обґрунтовано, чому євроскептицизм розглядають як вияв «дефіциту демократії» в країнах ЄС. Досліджено наскільки євроскептицизм відіграє роль захисника національного суверенітету окремих країн.

Здійснено типологізацію євроскептицизму за концепцією П. Таггарта та А.Щербяка. Розглянуто два види євроскептицизму: жорсткий (hard) та м'який (soft).

Тема 8. Партійний євроскептицизм як форма опозиції до ЄС

Досліджено діяльність загальноєвропейських політичних партій з точки зору інституалізованого вираження євроскептичних настроїв в суспільстві.

Проаналізовано аспекти подібності євроскептицизму з моделлю опозиції.

Вияснено причини, в силу яких діапазон євроскептичних партій коливається від проєвропейських урядових партій до опозиційних партій. Досліджено складні комбінації блокування як проєвропейських партій в опозиції так і євроскептичних партій, які прагнуть до управління.

Узагальнено наукові концепції, які пояснюють чому політичні інтереси та ідеологія євроскептичних партій до і після виборів можуть піддатися певній кореляції.

Досліджено сутність різновидів євроскептичних партій: євроскептичних партій з єдиним завданням (Single issue Eurosceptical parties), протестних партій з євроскептичною позицією, усталених євроскептичних партій, євроскептичних фракцій.

Тема 9. Форми прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи

Здійснено порівняльний аналіз видів євроскептичних партій в сучасній партійній системі країн Вишеградської групи. Проаналізовано ідеологію євроскептичних партій країн Вишеградської групи.

Вияснено причину, чому євроскептичні фракції існують у правлячих партіях або в партіях, що входили в урядову коаліцію. Узагальнено результати останніх виборів до Європейського парламенту та пояснено причини зростання євроскептицизму серед країн Вишеградської групи.

Тема 10. Рівень підтримки євроскептичних партій на виборах до Європейського парламенту

Проаналізовано вибори до Європейського парламенту 2014 р. та пояснено причини посилення у ньому ваги євроскептичних партій. Проаналізовано чинники, що вплинули на кризу довіри до Європейського Союзу. Проаналізовано причини загострення внутрішньодержавних суперечностей і зростання євроскептичних настроїв. Пояснено зростання популярності правих партій з яскраво вираженою критичною позицією щодо євроінтеграційних процесів. Вияснено головні причини критики влади євроскептиками.

Простежено, які політичні сили формували фракцію євроскептиків в парламенті і вказано на причини відсутності консолідації в їх таборі.

Вияснено позиції представників євроскептичних партій щодо перспектив входження України до ЄС. Окреслено перспективи і площини потенційного співробітництва українських та європейських партій в контексті набуття країною асоційованого членства в ЄС.

Здійснено прогноз щодо перспектив посилення ваги євроскептичних партій в політичних процесах ЄС.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Інд.роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Політична опозиція в країнах ЄС					
Тема 1. Методологічні аспекти дослідження феномена політичної опозиції	11	2	–	8	1
Тема 2. Основні моделі взаємодії уряду та парламентської опозиції в європейських країнах	8	2	2	4	
Тема 3. Компроміс та консенсус як форми взаємодії влади та опозиції в перехідних демократіях	7	-	2	4	1
Тема 4. Політична опозиція в ЄС: стан, потенціал та перспективи діяльності	10	2	2	6	
Тема 5. Діяльність опозиції в Європейському парламенті	8	2	2	4	
Тема 6. Політична опозиція на національному та наднаціональному рівні: суперечності функціонування	9	2	2	4	1
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	53	10	10	30	3
Змістовий модуль 2. Партійний євроскептицизм в країнах ЄС					
Тема 7. Євроскептицизм: поняття та природа	8	2	-	6	
Тема 8. Партійний євроскептицизм як форма опозиції до ЄС	8		2	5	1
Тема 9. Форми прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи	10	2	2	5	1
Тема 9. Рівень підтримки	11	2	2	6	1

евроскептичних партій на виборах до Європейського парламенту					
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	37	6	6	22	3
<i>Усього годин</i>	90	16	16	52	6

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Основні моделі взаємодії уряду та парламентської опозиції в європейських країнах 1. Парламентська опозиція як чинник політичної стабільності демократичних режимів. 2. Конфліктна та консенсусна моделі взаємовідносин між урядом та політичною опозицією. 3. Стратегія та тактика діяльності опозиційних партій	2
2	Компроміс та консенсус як форми взаємодії влади та опозиції в перехідних демократіях 1. Проблеми взаємодії влади та опозиції в країнах Центрально-Східної Європи в період переходу до демократії. 2. Роль інституційних чинників у взаємовідносинах між владою та опозицією. 3. Еволюція стосунків між владою і політичною опозицією в Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині на етапі демократичного переходу.	2
3	Політична опозиція в ЄС: стан, потенціал та перспективи діяльності 1. Політико-правові основи функціонування політичної опозиції в ЄС. 2. Потенціал політичної опозиції в країнах усталеної демократії.	2
4	Діяльність опозиції в Європейському парламенті 1. Результати останніх виборів в Європейський парламент в порівняльній ретроспективі. 2. Коаліційна поведінка політичних груп у Європарламенті та формування опозиції. 3. Рівень консолідованості опозиційних груп та фракцій.	2

5	<p>Політична опозиція на національному та наднаціональному рівні: суперечності функціонування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз політичних ресурсів опозиції на національному рівні та наднаціональному рівнях. 2. Характер міжпартійної конкуренції під час виборів до Європейського парламенту та до парламентів окремих країн. 3. Політичний потенціал та перспективи конструктивної взаємодії влади та опозиції. 	2
6	<p>Партійний євроскептицизм як форма опозиції до ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття євроскептицизму. 2. Види євро скептицизму. 3. Партійний євроскептицизм в ЄС. 	2
7	<p>Форми прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз видів євроскептичних партій в сучасній партійній системі країн Вишеградської групи. 2. Ідеологія євроскептичних партій країн Вишеградської групи. 3. Причини зростання євроскептицизму серед країн Вишеградської групи. 	2
8	<p>Рівень підтримки євроскептичних партій на виборах до Європейського парламенту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз виборів до Європейського парламенту в 2014 р. 2. Політична вага євро скептичних партій в європарламенті. 3. Позиції представників євроскептичних партій щодо перспектив входження України до ЄС. 	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Методологічні аспекти дослідження феномена політичної опозиції</p> <p>Проаналізувати інституційний та функціональний підходи до обґрунтування феномена політичної опозиції</p>	8
2	<p>Основні моделі взаємодії уряду та парламентської опозиції в європейських країнах</p> <p>Вказати відмінності компромісної та конфліктної моделі взаємодії уряду та парламентської опозиції (на прикладі країни ЄС)</p>	4
3	<p>Компромід та консенсус як форми взаємодії влади та опозиції в перехідних демократіях</p>	4

	Проаналізувати роль компромісів як ефективного методу вирішення політичних конфліктів у перехідний період	
4	Політична опозиція в ЄС: стан, потенціал та перспективи діяльності Встановити політичну вагу та суб'єктність політичної опозиції в ЄС	6
5	Діяльність опозиції в Європейському парламенті Проаналізувати активність парламентської опозиції та її методи діяльності	4
6	Політична опозиція на національному та наднаціональному рівні: суперечності функціонування Визначити причини відмінності статусу опозиційної партії на національному та наднаціональному рівнях в ЄС	4
7	Євроскептицизм: поняття та природа Здійснити наукове обґрунтування терміну «євроскептицизм». Обґрунтувати, чому євроскептицизм розглядають як вияв «дефіциту демократії» в країнах ЄС. Дослідити, наскільки євроскептицизм відіграє роль захисника національного суверенітету окремих країн	6
8	Партійний євроскептицизм як форма опозиції до ЄС Проаналізувати діяльність загальноєвропейських політичних партій з точки зору інституалізованого вираження євроскептичних настроїв в суспільстві. Вияснити причини, в силу яких діапазон євроскептичних партій коливається від проєвропейських урядових партій до опозиційних партій	5
9	Форми прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи Здійснити порівняльний аналіз видів євроскептичних партій в сучасній партійній системі країн Вишеградської групи	5
10	Рівень підтримки євроскептичних партій на виборах до Європейського парламенту Проаналізувати вибори до Європейського парламенту 2014 р. та пояснити причини посилення у ньому ваги євроскептичних партій	6
	Разом	52

7. Індивідуальні завдання

Підготувати реферат на одну із запропонованих тем.

Підготовка реферату передбачає опрацювання всіх тем курсу. Форма звітності – подання реферату та співбесіда з проблем, які в ньому висвітлені. На ІНДЗ виділяться 6 год.

При оцінюванні ІНДЗ будуть враховуватися: кількість і рівень опрацювання використаної літератури, вміння аналізувати та узагальнювати, самостійність

написання, а при усній співбесіді – володіння матеріалом. Обсяг реферату – 8–10 ст.

Теми рефератів:

Здійснити політико-правовий аналіз діяльності парламентської опозиції в одній з країн Європейського Союзу (на вибір магістра).

8. Методи навчання

Для підвищення ефективності навчання використовуються такі методи навчання: словесні, практичні, стимулювання інтересу до навчання, ілюстративний репродуктивний, проблемний.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Питання для підготовки до заліку

1. Проаналізувати основні теоретичні підходи до розуміння «політичної опозиції».
2. Вияснити відмінність між опозицією та меншістю.
3. Здійснити типологізацію політичної опозиції.
4. Проаналізувати політичну опозицію як суб'єкта політики.
5. Визначити функції політичної опозиції.
6. Дослідити парламентську опозицію як чинника політичної стабільності демократичних режимів.
7. Охарактеризувати конфліктну та консенсусну модель взаємовідносин між урядом та політичною опозицією.
8. Визначити стратегію і тактику діяльності опозиційних партій.
9. Проаналізувати зародження та становлення опозиції в політичній практиці Великобританії.
10. Обґрунтувати специфіку вестмінстерської моделі функціонування опозиції.
11. Проаналізувати функціонування парламентської опозиції в Німеччині.
12. Охарактеризувати стан забезпечення прав парламентської меншості та опозиції в європейських країнах.
13. Проаналізувати проблеми взаємодії влади та опозиції в країнах Центрально-Східної Європи в період переходу до демократії.
14. З'ясувати роль інституційних чинників у взаємовідносинах між владою та опозицією.
15. Здійснити компаративний аналіз еволюції стосунків між владою і політичною опозицією в Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині на етапі демократичного переходу.
16. Проаналізувати політичні пакти як результат компромісу між владою і опозицією в Польщі та Угорщині.
17. З'ясувати процес переходу до демократії та генезис полів міжпартійної конкуренції.
18. Виявити причини та наслідки репозиціонування партійних сил в умовах демократичного переходу.
19. Узагальнити досвід європейських країн щодо створення інституту

- конструктивної взаємодії влади та опозиції (круглі столи).
20. Дослідити політико-правові основи функціонування політичної опозиції в ЄС.
 21. Конкретизувати потенціал політичної опозиції в країнах усталеної демократії.
 22. Вияснити шляхи досягнення консенсусу між урядом та опозицією в європейських країнах.
 23. Проаналізувати результати останніх виборів в Європейський парламент в порівняльній ретроспективі.
 24. Вияснити позиції представників євроскептичних партій щодо перспектив входження України до ЄС.
 25. Вияснити специфіку міжпартійних зв'язків в Європарламенті.
 26. Обґрунтувати рівень консолідованості опозиційних груп та фракцій та визначається їх роль в процесі прийняття політичних рішень.
 27. Простежити, які політичні сили формували фракцію євроскептиків в європейському парламенті і вказати на причини відсутності консолідації в їх таборі.
 28. Вияснити причини репозиціонування політичних сил від провладних до опозиційних на різних рівнях політичної участі на прикладі окремих європейських країн.
 29. Охарактеризувати характер міжпартійної конкуренції під час виборів до Європейського парламенту та до парламентів окремих країн.
 30. Обґрунтувати головні причини критики влади євроскептиками.
 31. Здійснити наукове обґрунтування терміну «євроскептицизм».
 32. Узагальнити програмові документи опозиційних партій на наднаціональному рівні.
 33. Здійснити порівняльний аналіз політичних ресурсів опозиції на національному рівні та наднаціональному рівнях (на рівні окремих держав та ЄС).
 34. Розглянути євроскептицизм як критику економічної політики ЄС.
 35. Дослідити коаліційну поведінку політичних груп у Європарламенті та формування опозиції.
 36. Окреслити перспективи і площини потенційного співробітництва українських та європейських партій в контексті набуття країною асоційованого членства в ЄС.
 37. Розглянути євроскептицизм як протест проти будь-якої форми наднаціональних європейських інститутів.
 38. Здійснити прогноз щодо перспектив посилення ваги євроскептичних партій в політичних процесах ЄС.
 39. Визначити стан, потенціал та перспективи діяльності політичної опозиції в ЄС.
 40. Обґрунтувати, чому євроскептицизм розглядають як вияв «дефіциту демократії» в країнах ЄС.
 41. Проаналізувати ефективність діяльності опозиції в Європейському парламенті.
 42. Дослідити суперечності функціонування політичної опозиції національному та наднаціональному рівні.
 43. Дослідити наскільки євроскептицизм відіграє роль захисника національного суверенітету окремих країн.

44. Проаналізувати моделі взаємодії між владою та опозицією як чинника впливу на формування відносин між законодавчою та виконавчою гілками влади країнах ЄС.
45. Визначити інституційні механізми встановлення діалогових форм політичної взаємодії між владою та опозицією.
46. Здійснити типологізацію євроскептицизму за концепцією П. Таггарта та А.Щербяка.
47. Виявити взаємозв'язок між рівнем міжпартійної конкуренції та стабільним функціонуванням владних інституцій.
48. Дослідити діяльність опозиції в Європейському парламенті.
49. Дослідити діяльність загальноєвропейських політичних партій з точки зору інституалізованого вираження євроскептичних настроїв в суспільстві.
50. З'ясувати історичні етапи формування політичної опозиції.
51. Продемонструвати на прикладі європейської країни ефективність консенсусного стилю взаємодії влади та опозиції.
52. Проаналізувати аспекти подібності євроскептицизму з моделлю опозиції
53. Розкрити теоретико-методологічні підходи до проблеми сутності політичної опозиції.
54. Проаналізувати сучасні концепції політичної опозиції.
55. Вияснити причини, в силу яких діапазон євроскептичних партій коливається від проєвропейських урядових партій до опозиційних партій.
56. З'ясувати в контексті сучасних політологічних теорій проблеми інституалізації політичної опозиції.
57. Дослідити форм прояву євроскептицизму в країнах Вишеградської групи.
58. Дослідити складні комбінації блокування як проєвропейських партій в опозиції так і євроскептичних партій, які прагнуть до управління.
59. Вияснити рівень впливу євроскептицизму на перспективи входження України до ЄС.
60. Визначити роль міжпартійної конкуренції у функціонуванні важливих складових демократизації.
61. Узагальнити наукові концепції, які пояснюють чому політичні інтереси та ідеологія євроскептичних партій до і після виборів можуть піддатися певній кореляції.
62. Проаналізувати практику, форми, методи і специфіку взаємодії влади та опозиції в країнах ЄС.
63. Визначити ідеологічну орієнтацію усталених євроскептичних партій.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, письмові роботи, контрольні роботи, ІНДЗ, тестові завдання, залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Контроль та оцінювання студентів відбувається згідно з наступними критеріями:

1. активна участь під час практичних занять;

2. сумлінна підготовка до контрольної роботи;
3. написання ІНДЗ;

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ (табл. 3).

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем. Оцінюється вміння аналізувати та систематизувати матеріал; опрацювання основної та додаткової літератури; першоджерел. Підсумкова за кожний змістовий модуль виставляється за сумарним принципом (сумарна всіх балів за заняття).

2. Виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль.

При оцінюванні ІНДЗ будуть враховуватися: кількість і рівень опрацювання використаної літератури, вміння аналізувати та узагальнювати, самостійність написання, а при усній співбесіді – володіння матеріалом.

3. Модульні контрольні роботи. Модульна форма контролю проводиться письмово у вигляді розгорнутих питань. Оцінка залежатиме від сумлінності виконання поставлених завдань, ґрунтовності відповіді на запитання, вміння логічно мислити, робити висновки.

Таблиця 3

Поточний контроль			Модульний контроль		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
20 балів	12 балів				
Т.1-4 б. Т.2-4 б. Т.3-4 б. Т.4-4 б. Т.5-4 б.	Т.6-4 б. Т.7-4 б. Т.8-4 б.	8	30	30	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Зараховано
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 - 81	C	
67 -74	D	
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ)

1-2 бали – студент недостатньо володіє матеріалом.

3 бали – студент за допомогою викладача готується до заняття та складає план-конспект, володіючи елементарними навиками аналізу науково-методичної літератури.

4 бали – студент володіє матеріалом та окремими навиками аналізу науково-методичної літератури, виконує реферат у спрощеному вигляді.

5 балів – студент володіє матеріалом, відтворює значну його частину у вигляді реферату, за допомогою викладача аналізує науково-методичну літературу.

6 балів – студент володіє матеріалом і навиками текстуального аналізу на рівні цілісного уявлення про предмет дослідження, пише текст реферату самостійно, але допускає помилки та неточності.

7 балів – студент на високому рівні володіє матеріалом, систематизує, узагальнює та аналізує науково-методичну літературу, має власні судження, самостійно готує текст реферату та правильно його оформлює.

8 балів – студент вільно володіє матеріалом та навиками цілісного аналізу науково-методичної літератури, виявляє навички самостійного наукового пошуку, вільно складає текст реферату та правильно виконує його оформлення.

Критерії оцінювання

навчальних досягнень студентів при виконанні контрольних робіт

Контрольна робота включає три питання теоретичного та практичного характеру, розраховані на виявлення знань студентів. Кожне з питань оцінюється 10 балами. Максимальна сума, яку студент може набрати за контрольну роботу, становить 30 балів.

Оцінювання першого, другого та третього питань:

0-2 бали – студент не уявляє об'єкт навчання і не може відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

3-5 балів – студент аналізує менше половини навчального матеріалу обраної теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, у нього відсутні сформовані вміння та навички.

6-7 балів – студент аналізує більше половини навчального матеріалу, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, наводить приклади, орієнтується в хронології, підтверджує висловлені судження одним-двома аргументами.

8 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, самостійно користується довідковою літературою; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

9 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; виконує прості творчі завдання.

10 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх, вільно знаходить потрібну інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми, уміє застосовувати вивчений матеріал для винесення власних аргументованих суджень; самостійно оцінює різноманітні політичні процеси, виявляючи особисту позицію щодо них.

12. Методична література

1. Як працює Європейський Союз? Довідник інституцій ЄС. Методичний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/how_eu_works_2011_uk.pdf

2. Словник-довідник Європейського Союзу. / ред. Ю. Марченко – К.: Київ. Інформація. Сервіс, 2001. – 152 с.

13. Список джерел

Основні

1. Артёмова Є. Євроскептицизм як мейнстрім сучасного політико-ідеологічного простору ЄС / Є. Артёмова // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць ; вип. 60. – К. : ВІР УАН, 2012. – С. 719 – 721.
2. Вахудова М. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / М. Вахудова; пер. з англ. Т. Цимбал. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 379 с.
3. Зеленько Г. Політична «матриця» громадянського суспільства (досвід країн Вишеградської групи та України) / Г.І. Зеленько. – К.: Знання України, 2007. – 336 с.
4. Корнієвський О. Сучасні тенденції життя об'єднаної Європи / О. Корнієвський [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/p08/17.pdf>
5. Лендбел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: Монографія [Текст] / М. Лендбел. – Ужгород: Мистецька лінія, 2011. – 688 с.
6. Остапець Ю., Гайданка Є., Ключкович А., Марадик Н. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки: досвід для України / Ю. Остапець, Є. Гайданка, А. Ключкович, Н. Марадик. – Ужгород : Центр інформаційно-видавничої діяльності ЗІППО. – 2014. – 247 с.
7. Партійно-ідеологічна структуризація європейського політичного простору та можливості просування інтересів України в ЄС". Аналітична записка.

- Інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/693/>
8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 392 с.
 9. Романюк А. Уряди меншості у системі урядів країн Західної Європи // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2006. – Вип.17. – С.88 - 94.
 10. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.
 11. Bożyk S. Opozycja parlamentarna w Sejmie RP / S. Bożyk. – Warszawa : Wydawnictwo Sejmowe, 2005. – 127 s.
 12. Dudek A. Historia polityczna Polski 1989-2005 / A. Dudek. – Kraków : ARCANA, 2007. – 535 s.
 13. Ionescu G., Madariaga I. Opposition. Past and Present of Political Institution / G. Ionescu, I. Madariaga. – London, Baltimore, Melbourne: Penguin Books. – 1972. – 213 s.
 14. Європейські вибори: наступ євроскептиків <http://ua.euronews.com/2014/12/19/poll-for-europe/>

Додаткові

15. Абдулаева Ю. М. Институциональные условия формирования конструктивной оппозиции в странах Центральной и Восточной Европы: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. полит. наук : 23.00.02 “Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии” / Ю. М. Абдулаева. — Санкт-Петербург, 2007. — 29 с.
16. Драги М. Будущее Европы – усиление Евросоюза [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dialogs.Org.ua/ru/cross/page31115.html>
17. Земцова Л. Трансакционные издержки влияют на каждое ваше решение / Л. Земцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2014/02/05/transakcionnye_izderzhki.html
18. Кухта П. Еврозона восстаёт из пепла [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.lb.ua/world/2013/08/26/222122_evrozona_vosstaet_repla.html
19. Норт Д. Институты, институционные изменения и функционирование экономики / Д. Норт ; пер. с англ. А. Нестеренко. – М. : Фонд экономической книги “Начала”, 1997. – 180 с.
20. Пшеворський А. Переходы к демократии / А. Пшеворский // Путь. – 1993. – №3. – С. 3-15.